

Introductie

Schrijven is de meest gecompliceerde motorische taak in het basisonderwijs. Er komen steeds meer aanwijzingen dat pas vanaf 7 jaar alle kinderen neurologisch toe zijn aan technisch-methodisch schrijfonderwijs. De meeste scholen in Nederland beginnen echter al in begin groep 3 (op 6-jarige leeftijd) klassikaal met technisch-methodisch schrijfonderwijs.

Veel kinderen, met name jongens, zijn hier nog niet aan toe, waardoor deze kinderen tekenend leren schrijven leren in plaats van geautomatiseerd schrijven. Daarnaast ontstaan ook andere problemen bijvoorbeeld; onleesbaar handschrift, verkrampd schrijven, in laag tempo schrijven, een verkeerde potloodvoering en zeker niet onbelangrijk: motivatieproblemen!

Fijnmotorische vaardigheden staan onder druk

Steeds meer kinderen hebben in de onderbouw moeite gekregen met fijnmotorische vaardigheden die een paar jaar geleden nog geen probleem waren: ritsen, veters strikken, een knoop dichtdoen, knippen, kleien, etc. Maar ook andere leervoorwaarden staan onder druk. Krijgt de huidige generatie jonge kinderen minder bewegingservaringen mee voor ze op school komen of is ons kleuteronderwijs zo veranderd dat er te weinig tijd en aandacht voor is?

Wel of niet naar groep 3?

Bij de start van groep 3 wordt verwacht dat de leervoorwaarden aanwezig zijn om met succes te kunnen leren lezen, schrijven en rekenen. Uit onderzoek en eigen ervaring blijkt dat dit voor de fijnmotorische vaardigheden niet het geval is, met name bij de jongens. De groep waarbij de schrijfvoorwaarden niet aanwezig zijn, wordt steeds groter.

Een nieuwe rode draad voor fijne motoriek en schrijven op school

Hans Stroes is al jaren bezig om via scholing en nieuwe producten leerkrachten te helpen om de motorische schrijfvoorwaarden te ontwikkelen bij kinderen, zodat kinderen in groep 3 en 4 op een succesvolle en leukere manier kunnen leren schrijven.

Schrijven moet blijven!

In de cursussen is aandacht voor het belang van leren schrijven en welke stappen een school en individuele leerkracht kan maken om een beter fundament voor de fijnmotorische ontwikkeling aan te brengen.

Alles in Beweging biedt *twee cursussen* aan op het gebied van motorische remedial teaching (MRT) m.b.t. de kleine motoriek en het schrijven. Praktische cursussen waarvan de inhoud direct toepasbaar is in de eigen situatie. De twee cursussen sluiten op elkaar aan, maar kunnen ook los van elkaar gevolgd worden.

De cursussen zijn bestemd voor leerkrachten in het primair onderwijs, speciaal onderwijs, IB-ers, RT-ers en docenten lichamelijke opvoeding uit het PO en VO. Deze cursus *kan* een onderdeel vormen van de Tweejarige opleiding tot Motorische Remedial Teacher van Alles in Beweging.

De cursus MRT fijne motoriek & schrijven

Deze cursus is gericht op het ontwikkelen van kleine motoriek, de schrijfvoorwaarden en het beginnende handschriftonderwijs. De cursist geeft individuele MRT aan kinderen met handschriftproblemen, waarvan de oorzaak mede in de fijnmotorische ontwikkeling ligt. Meer info op www.allesinbeweging.net/agenda of via hans@stroesinbeweging.nl.

De cursus MRT schrijven

De cursus MRT schrijven is gericht op handschriftontwikkeling gedurende de hele schoolperiode: het analyseren van de schrijfmethode en het verbeteren van de eigen schrijfflessen en/of die van collega's. Verdiepende literatuur wordt bestudeerd en gepresenteerd. De cursist geeft groeps-MRT aan kinderen met handschriftproblemen.

De cursus MRT schrijven bestaat uit 6 bijeenkomsten:

- 1 studiedag van 7 uur
- 5 bijeenkomsten van 3,5 uur

Docente Marlies Rietkerk

Marlies is schrijfpedagoog en docent Handschriftontwikkeling aan de Haagse hogeschool en Hogeschool Rotterdam. Ze is voorzitter van het landelijk netwerk van Handschriftdocenten op PABO's.

Docent Hans Stroes

Hans is opleidingsdocent aan de Tweejarige MRT opleiding van Alles in Beweging, geeft al vele jaren cursussen over kleine motoriek en schrijven, is mede auteur van het Leerlingvolgsysteem Bewegen en spelen, waarin een LVS voor de kleine motoriek & schrijven zit en werkt al jaren samen met docenten handschriftonderwijs aan PABO's. Hans is lid van het landelijk Platform Handschriftontwikkeling. Is mede auteur van De Schrijf ladder en de handschriftmethode Handiger handschrift.

Globale inhoud bijeenkomsten

1	<ul style="list-style-type: none"> • Introductie op de cursus: inhoud en opdrachten • LVS App Stimuliz en vernieuwde OSMT • Handengym in de klas • Groeps-MRT kleine motoriek & schrijven
2	<ul style="list-style-type: none"> • Studiedag Zwolle: de hele lijn van handschriftontwikkeling van groep 1 t/m 8 + VO • Didactiek van het schrijven • Adaptief schrijfonderwijs - de eigen schrijfmethode op maat maken
3	<ul style="list-style-type: none"> • Bespreken beelden en resultaten LVS en OSMT van elke cursist • Van analyse van de testen tot handelingsplan en bepalen remedie • Analyseren van schrijflessen en een schrijfmethode, blokschrift of verbonden schrift • Schrijfproblemen en remedie deel 1 • Presentaties literatuuropdracht
4	<ul style="list-style-type: none"> • Presentaties literatuuropdracht • Voorbeelden groeps-MRT en Handengym • Bespreken films schrijflessen • Bespreken analyse schrijfmethode • De eigen methode op maat maken / adaptief schrijfonderwijs • Schrijfproblemen en remedie deel 2
5	<ul style="list-style-type: none"> • Linkshandig schrijven • Hoogbegaafdheid en schrijven • Schrijfproblemen en remedie deel 3 • Presentaties eigen onderzoek / eigen casus binnen groeps-MRT
6	<ul style="list-style-type: none"> • Presentaties eigen casus binnen groeps-MRT / eigen onderzoek

Opdrachten

- 2 Lessen 'Handengym' in de klas geven: een combinatie van kleine motoriekspelletjes en schrijfvormen
- 8 Groeps-MRT lessen kleine motoriek & schrijven en deze presenteren
- Schrijflessen of schrijfmethode analyseren
- Literatuuropdracht met aangereikte of zelf uitgezochte 'schrijf' artikelen en deze presenteren
- Eigen opdracht / onderzoek en deze presenteren
- Portfolio samenstellen: bundeling van de opdrachten met reflectie

Voorwaarden

Een stage- of werksituatie, waarin kinderen in kleine groep te begeleiden zijn en de mogelijkheid om schrijflessen te geven. Toestemming van de ouders beeldmateriaal te maken en te gebruiken tijdens de bijeenkomsten. Het is wenselijk, maar niet noodzakelijk om eerst de cursus Schrijven zonder pen te volgen.

Locatie & data

Zie ['Agenda'](#) op allesiinbeweging.net. Naast cursussen op locatie is het tevens mogelijk een incompany cursus of teamscholing aan te vragen voor minimaal 8 personen. Data en tijden in onderling overleg.

Docenten

Hans Stroes en Marlies Rietkerk

Contacttijd

1 studiedag van 7 uur en 5 bijeenkomsten van 3,5 uur

Studiebelasting

2 EC zonder portfolio, inclusief eigen opdrachten en portfolio 5 EC

Prijs

€ 750,-

Cursusmateriaal

- Cursusmap Eerste hulp bij schrijfontgelukken

Toegang gedurende de periode van de cursus of opleiding tot:

- Abonnement MRT op www.allesiinbeweging.net
- Abonnement De Schrijf ladder op www.allesiinbeweging.net
- Abonnement Stimuliz op www.stimuliz.com

Niveau

Post-HBO

Inschrijven

Inschrijven kan www.allesiinbeweging.net bij 'Agenda'.

Sylvia Goossens over de cursus MRT schrijven

“Bij de cursus ‘MRT fijne motoriek & schrijven’ was ik al enthousiast: eindelijk kon ik kinderen hulp bieden bij het leren schrijven. Op de Pabo heb ik hier weinig over geleerd en ik was dan ook altijd zoekende in de klas wanneer ik kinderen met een onleesbaar handschrift had (en dat waren er veel).

Ook de cursus ‘MRT Schrijven’ vond ik inhoudelijk heel goed. Waar ‘MRT fijne motoriek & schrijven’ voornamelijk ging over het analyseren van schrijfproblemen met de Onderwijs geschikte Schrijf Motorische Test (OSMT) en de inhoud van de lessen handengym, kregen we bij MRT Schrijven nog meer achtergrondinformatie.

De opdrachten sluiten ook goed aan bij de cursus. Ik vond het veel, maar wel nuttig. Door bij mijn collega’s in verschillende klassen te kijken, zie je hoe het schrijfonderwijs is opgebouwd, wat er in een school allemaal gedaan wordt en wat kinderen aangeboden krijgen. Het praten met collega’s die nog de KLOS hebben gedaan vond ik ook erg interessant, zij hebben zoveel kennis over de ontwikkeling van fijne motoriek: het is een gemis dat die kennis langzaam uit het onderwijs verdwijnt. Overigens vonden de collega’s het ook heerlijk om het met mij over de fijne motoriek te hebben. Ze gaven aan dat ze blij waren dat er weer aandacht voor was en ze werden zo enthousiast toen ze hun ‘oude’ materialen tevoorschijn haalden.

Ook de theorie opdracht vond ik fijn om te doen: het is goed om je te verdiepen in een onderwerp en doordat iedereen een presentatie geeft, leer je ook veel van elkaar. Ik heb het als heel prettig ervaren dat er veel ruimte is voor je eigen inbreng: zo kun je bij bijvoorbeeld de theorie opdracht kiezen naar een onderwerp waar bij jou op school interesse voor is. Zo sluit het ook goed aan op de praktijk.

Heb ik verbeterpunten voor de cursus? Eigenlijk niet. De opdrachten zijn veel, maar alle opdrachten vond ik nuttig. Ik zou niet weten wat er geschrapt moet worden.

Eigenlijk zou elke leerkracht de cursus MRT fijne motoriek & schrijven moeten volgen. Kinderen kunnen beter geholpen worden, er wordt duidelijk uitgelegd wat er nodig is om kinderen vooruit te helpen met de fijne motoriek en het is ook gewoon heel leuk om de lessen handengym te geven. Of dat nou in kleine groepjes is of in de hele klas: kinderen worden er enthousiast van.”

Sylvia Goossens - leerkracht bovenbouw Het Kompas, Beverwijk. Mede-eigenaar Skills2move.

Contactgegevens Hans Stroes

Stroes in beweging, onderdeel van Alles in Beweging
Scholings- en adviesbureau bewegingsonderwijs,
schoolplein & MRT

Wimerts 92 9204 GH DRACHTEN

06 – 45 31 97 78

hans@stroesinbeweging.nl

www.allesinbeweging.net

